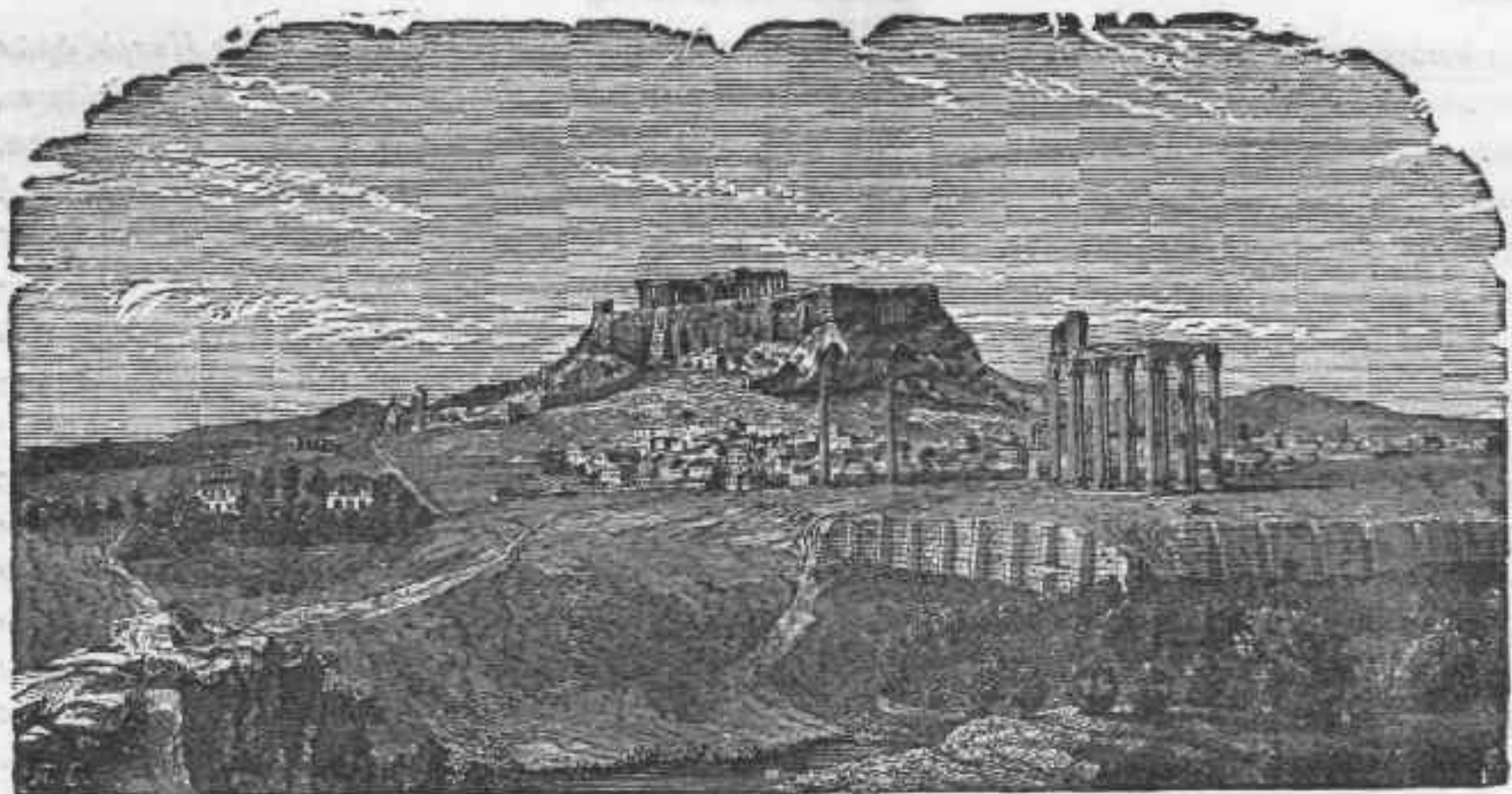

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1863.

ΤΟΜΟΣ ΙΔ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 327.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

ἐκ τῆς ἀνεκδότου

ΠΑΤΜΙΑΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

τοῦ Κ. Ἰ. Σαχκελίωτος.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἴδε φυλλάδ. 324.)

Παρά πάντα δὲ τὰ μνημονευθέντα Χρυσόβουλλα, πλεῖσθ' ὅσα εἰσὶ καὶ τὰ κατὰ καιροὺς, ἀπ' αὐτῆς που δηλονότι τῆς καθιδρύσεως τῆς Μονῆς καὶ μέχρις ἡμῶν, ἐπιβραβευθέντα αὐτῇ πατριαρχικῇ ὑπομνήματα εἴτε *Σιγίλλια*, τὸ αὐτοδέσποτον καὶ ἐλεύθερον αὐτῆς, καὶ ὧν ἄλλων εἶχεν ἀπολελαυκυῖα βασιλικῶν προνομίων, ἐπικυροῦντά τε καὶ ἐδράζοντά τιν' αὐτῇ ἐπισημότερα τῶν ἐξῆς εἰσὶ Πατριαρχῶν· α) *Νικολάου τοῦ Γ'* (α). β) *Ἰωάννου τοῦ Θ'*. γ) *Λουκά τοῦ Χρυσοβέργου*. δ) *Ἀρσενίου τοῦ Ἀντωρειανοῦ*. ε) *Συμεῶνος τοῦ Α'*. ς) *Ἰωάσαφ τοῦ Β'*. ζ) *Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως*. η) *Μελετίου Ἀλεξανδρείας τοῦ Πηγᾶ*. θ) *Διονυσίου τοῦ*

Α'. ι) *Ἰερεμίου τοῦ Γ'*. ια) *Νεοφύτου τοῦ Γ'*. ιβ) *Σωφρονίου τοῦ Β'*. ιγ) *Γρηγορίου τοῦ Ε'*. καὶ ιδ) *Γερμανοῦ τοῦ Α'*. Ἡμεῖς μὲν τοι γε πέντε μόνον ἐκδίδομεν ἐνταῦθα, τὰ τῶν τεσσάρων τουτέστιν ἀρχαιοτέρων καὶ ἀοιδίμων ἐκείνων Πατριαρχῶν, καλὸν φιλοτίμημα παραλείποντες καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς (ἐὰν μὴ ἐάσῃ τὰ τοῦ σκοποῦ ἡμῶν ἐκπερῆναι, ὡς ἐλέγομεν ἀρχόμενοι, ἐπελθὼν τὸ χρεὼν) τὸ ποιῆσαι τὴν τῶν λειπομένων πάντων συλλογὴν καὶ τύποις ἐκδούναι, ἵνα μὴ παρὰ νόμον γένωνται τοῦ χρόνου. Ἐχόμενα δὲ τούτων τάττομεν καὶ τάδε· ἦτοι ὑπ' ἀριθ. Λζ', τὴν *Μυστικὴν Διαθήκην* τοῦ ὁσίου *Χριστοδοῦλου τοῦ Λατρινοῦ*, τοῦ καὶ κτήτορος τῆς ἡμετέρας Μονῆς ὑπ' ἀρ. Λζ', τὸν *Κωδῆκελλον*, εἴτε *Ἐπιδιαθήκην*, τοῦ αὐτοῦ ὑπ' ἀρ. Λη, τὸ *Ἐγγραφον* τῆς ἀποτάξεως *Θεοδοσίου τοῦ Καστρισιῶν*, ὃς κατὰ λέειπτο παρὰ τοῦ μακαρίου ἐκείνου ἀνδρὸς διάδοχος αὐτοῦ καὶ κυριάρχης τῆς Μονῆς, ἀπεσείσατο δὲ τὸ πρᾶγμα μεθίστερον, τὴν κατὰ κόσμον προσέλαμνος τύρβην ὑπ' ἀρ. Λθ', τὴν *Διαθήκην Θεοκτίστου Καθηγουμένου Πάτμου*, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ μετ' αὐτά. Καὶ τὰ τέσσαρα δὲ ταῦτα σώζονται ἐν ἀρχετύποις, λελυμασμένοις μὲν τοι γε πολλοῦ ὑπὸ τοῦ χρόνου· ὧν τὰ δύο πρότερα πράγματι καιμήλιον ὄντα τῆς Μονῆς, θεωρητέα ὥσαντι παρὰ πληρωματικὰ μέρη τῆς ἐν τοῖς ὀπίσθεν ἐκδοθείσης Ἱποτυπώσεως τοῦ ὁσίου Πατρὸς, παραδηλοῦντα τὴν

(α) Τὸ ὑπόμνημα τούτου εἰς μόνον τὸ τοῦ ὁσίου Χριστοδοῦλου ἀναφέρεται πρόσωπον, ὅτε παρητήσατο τὴν προστασίαν τῶν ἐν τῇ Λατρικῇ Μοναστηρίῳ, καὶ ἔστιν ἐνὶ μόνον ἔτι ἀρχαιότερον τῆς κατὰ τὴν Πάτμον καθιδρύσεως τῆς Μονῆς τοῦ Θεολόγου.

ἐν τῷ τότε κατάστασιν τῆς ἀρτιπαγοῦς Μονῆς. Γέγραπται δ' ἀμφότερα ἐν Εὐρίπω (ἐνταῦθα γὰρ ἐτελεύτα ὁ μπκάριος), καθ' ὑπαγόρευσιν μὲν, ὡς ἐστὶν εἰκάζειν, τοῦ διαθέτου, χειρὶ δὲ Γεωργίου Πρεσβυτέρου καὶ Νοταρίου Εὐρίπου τοῦ ἐκ Στροβήλου. Ἐν τῷ Κωδικέλλῳ μάλιστα παρατιθέμεθα ἐν πανομοιότυπῳ καὶ τὴν τοῦ ὁσίου ἐκείνου ἀνδρὸς ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν οὕτως ἔχουσαν: «† Χριστόδουλος ὁ ἐν Μοναχοῖς εὐτελής ὁ τοῦ Ἀντρου οἰκεία χειρὶ προέταξα καὶ ἐπέταξα†». Τελευταῖον δὲ καὶ οἶονεῖ ἐπίμειτρον τοῦ Παρκατήματος τοῦδε καὶ τῆς ὅλης ἀναγραφῆς τάττομεν ἐν μόνῳ ἐκ τῶν ἑτερογλώσσων, ἥτοι τὸ θέσπισμα Καρόλου τοῦ Σ' Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ἔγγραφον λαμπρῶς ἐν περιγραμνῇ γεγραμμένον, καὶ τῇ αὐτοκρατορικῇ πολυτελεῶς κεκοσμημένον σφραγίδι.

Τοῖς οὖν πλείστοις τῶν ἐγγράφων τούτων ὑπετάξαμεν καὶ τινὰς ἱστορικὰς τε καὶ φιλολογικὰς σημειώσεις πονηθείσας ἡμῖν, οὐχ ὡς ἔδει ἢ ὡς ἔβουλόμεθα (πολλῶ γὰρ τῆς τοῦ πράγματος ἀπολειπόμεθα ἀξίας, καὶ μόνον τὸ τὸν πόνον τῷ πόθῳ συγκιρνεῖν αἰεὶ φίλον ἡμῖν ἐστίν), ἀλλ' ὅσον δυνάμεως εἶχομεν καὶ τὰ ἐνόντα ἐδίδασαν βοηθήματα. Εἰ δ' ὅπωςδηποτοῦν ἐπλατύναμεν τὰς τοιαύτας ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. Ἡ Χρυσοβούλλῳ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀλλὰ τοῦτο πρὸς ἐξήγησιν τοῦ λεκτικῷ αὐτοῦ μέρους ἐπαιήσαμεν μᾶλλον, εὐεϊδότες ὅτι ἡ τοῦ πραγματικῷ ἐρμηνεία μόνον ἀπόκειται τοῖς τῆς ἐπιστήμης ἀκρέμοσι, καὶ μάλιστα τοῖς ἰδίᾳ ἐμφιλοσοφοῦσι τῇ τῶν Βυζαντινῶν πολιτικῇ οἰκονομίᾳ. Καὶ μὴν, ἐστὶν οὐ, καὶ τινὰ παρελείφθησαν ἡμῖν ἀνεξήγητα, μὴ δυνηθεῖσι τι ἐξιχνιάσαι περὶ αὐτῶν. Τῶν οὖν κριτικῶν ἢ εὐμένειαι τὰ τε μὴ ὀρθῶς ἐξηγούμενα ἐπανορθώσεται πάντως καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρώσει· ἡ γὰρ Λακεδαιμόν πολλῶς ἔχει μέν κάρρους.

Λείπεται δ' ἡμῖν ἐτι προσθεῖναι καὶ περὶ τῶν προγενομένων ἐκδόσεων, ὅσον γε ἡμεῖς οἶδαμεν, ἐνίων ἐκ τῶν μνησθέντων ἐγγράφων. Τοῦ τοίνυν ὑπ' ἀριθ. Ἡ Χρυσοβούλλου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ δύο γεγονόσι συγχρόνως ἐκδόσεις ἐν ἔτει 1843· ἡ μὲν ὑπ' ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐν τῷ Ἀθήνησιν ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καθηγησαμένου, τοῦ Λοδοβίκου Ρόσσου, ἐν τῇ αὐτοῦ Περιηγήσει τῶν κατὰ τὸ Αἰγαῖον νήσων (α)· ἡ δὲ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Παναγιώτου καὶ Μιχαήλου Ι. Καληγά, συμπολιτῶν ἡμετέρων, ἐν τῇ τὸ δεύτερον ἀνατυπωθείσῃ ἐν Ἐρ-

μουπόλει *Ἱερᾷ Ἀκολουθίᾳ* τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Χριστοδοῦλου τοῦ θαυματουργοῦ. Ἀλλ' ἀμφότεραι, ὡς ἐξ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀποβρέουσαι ἀντιγράφου, ἐκείνου δὲ Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως, περὶ οὗ φθὰς ὁ λόγος ἐδήλωσεν ἀνωτέρω, λίαν ἐσφαλμέναι εἰσὶ (β)· καὶ ἐν τούτῳ μόνον ἢ τοῦ Ρόσσου τῆς τῶν Καληγάδων ὑπερτερεῖ, ὅτι καθαρεύει ἀπὸ τοῦ συρφετοῦ τῶν εἰς ἐκείνην παρεισφρησάντων τυπογραφικῶν παροραμάτων, καὶ ὅτι ἀντιγράφων ἐκεῖνος τὸ Χρυσόβουλλον αὐτὸ ὑπ' ὅψιν εἶχεν, ὡς εἶοικε, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐπίσημον ἀντίγραφον, περὶ οὗ διελάβομεν ἀνωτέρω· ἐνίων γὰρ ὀνομάτων ἢ γραφῇ ὀρθότερον ἔχει ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκδόσει, οἷον τὸ ἐν τοῖς ἀνωτέρω σημανθέν στοιχεῖον τὸ δηλοῦν τὴν λέξιν *Μοναχός*, ὅπερ ὁ Δανιὴλ ἔγραψεν *ἀρχιμανδρίτης*, ὀρθῶς συνείκασεν ὁ Ρόσσος, κτλ. πλὴν μέντοιγε τοῦ ἑτέρου, τοῦ τὴν πρὸ πρόθεσιν δηλοῦντος, ὑπερ μὴ συνιῇς ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ λέξει *Πρόεδρος*, μετήνεγκεν αὐτὸ ἐν τῷ οἰκείῳ ἀντιγράφῳ ἀπαραλλάκτως, ὡς εὖρε γεγραμμένον (ἔθεν καὶ οἱ ἡμέτεροι ἐκδότηαι: *Ἄεδρος* (!), οὐκ οἶδ' ὅπως, ἔγραψαν), ὁ δὲ Ρόσσος οὐκ ὀρθῶς ἀνέγνω· *Ἡρέεδρος*. Θαυμάζειν ὅμως ἔπεισιν ἡμῖν, ὅτι ἀνὴρ εἴπερ τις καὶ ἄλλος ἐν ἀρχαιολογίαις δεινός, οἷος ὁ Ρόσσος, ἐδείχθη ἑαυτοῦ ἥτων ἐν τῇ εἰδήσει γοῦν τῆς παρ' ἡμῖν τοῖς ὀρθοδόξοις Ἕλλησιν ἄνωθεν ἐπικρατούσης χρονολογίας. Λέγων γὰρ ὅτι, κατὰ τὴν παρὰ Βυζαντινοῖς συνήθη χρονολογίαν, ὁ κόσμος ἐκτίσθη 5516 ἔτη πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, συνάγει ἄρα, ὅτι τὸ ἐν τῷ ῥηθέντι Χρυσοβούλλῳ φερόμενον 6596 ἔτος τῆς κοσμογονίας συμπίπτει τῷ 1080 σωτηρίῳ, ἐνὶ δηλαδὴ ἔτει πρὸ τοῦ ἐπιληφθῆναι τὸν Ἀλέξιον τὰ τῆς βασιλείας σκηπτρα· καὶ λοιπὸν ἀφήσει τοῖς δεινότεροις τῶν χρονολόγων τὴν τοιαύτην ἐπιλύσασθαι δυσκολίαν (γ). Ἀλλ' ἐσφάλη ὁ σοφὸς ἀνὴρ κατὰ ὁκτὼ ἀναχρονίσας ἔτη. Ἡ γὰρ χρονολογία, ἥ τιτι βασιλεῖς τε καὶ Πατριάρχαι, καὶ ἅπαν ἀπαξιαπλῶς τῶν ὀρθοδόξων τὸ πλήρωμα κατηκολούθουν, βάσιν ἔχει τὸ 5508 ἔτος τῆς δημιουργίας, ἐν ᾧ ἡ τοῦ Σωτῆρος τάσσεται γέννησις, κατὰ τοὺς Ὁ' δηλονότι ἐρμηνευτάς

(β) Ἴδε τὰ ἐν τέλει τοῦ Χρυσοβούλλου πούτου παρατιθέμενα ἐσφαλμένα ἀναγνώσματα τῆς τῶν ἀδελφῶν Καληγάδων ἐκδόσεως.

(γ) Lud. Ross, Reisen κτλ. σελ. 479 ὑποσημ.—Καὶ μοι σύγγνωθι: σικὰ τοῦ ἀναξίως ἑαυτοῦ τὸν βίον οἰκτρῶς καταστρέψαντος, ὅτι περ ταῦτα λέγοντι οὐδαμῶς ἐπῆλθε τὴν ἀνάπαυσιν ταράττειν, ἥς ἐν τῇ αἰωνίᾳ ἀπολαύσει μονῇ σου, ἡ ὅπωςδὴποτε τὸ σὸν ψέγειν μνημόσυον. Ἀπαγε! Ἀλλως τε δὲ τὰ ἐνταῦθα εἰρημένα μοι ἥκιστα ἐλαττοῦσι τὴν πρὸς σέ μου ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην, ἀνθ' ὧν ἔκαρπωσάμην τῶν σοφῶν ἐπακροώμενός ποτε ἀρχαιολογικῶν διδαγμάτων σου.

(α) Lud. Ross, Reisen auf den Inseln des Aegaeisch. Meeres II Band. s. 179—185. Stuttgart. 1843. Περιηγήθη δὲ τὴν Πάτμον τὸ πρῶτον κατὰ Αὐγούστον τοῦ 1841 ἔτους. Ἀπ' αὐτοῦ δὲ λαθὼν μετετύπωσεν αὐτὸ ἀπαραλλάκτως καὶ ὁ C. B. Zachar. A. Lingenthal ἐν τῷ Jus Graeco-roman. Pars III Novel. constitutiones, σελ. 370.

τῆς Π. Θείας Γραφῆς· τοῦτο δὲ τεθέσπισται παρὰ τῆς ἐν Τρούλλῳ τῷ 694 ἔτει συγκροτηθείσης Σ' οἰκουμένης Συνόδου (Καν. Γ'). Ἐνθεν τοι καὶ ὀνομάζεται ἡ χρονολογία αὕτη, *Κωνσταντινουπολίτις* καὶ *Ῥωμαϊκὴ ἐποχὴ*, καὶ *Πολιτικὸν ἔτος τῶν Γραικῶν* (α). Κατὰ ταῦτα ἄρα τὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Χρυσοβούλλου 6596 ἔτος συμπίπτει τῷ 1088 τῆς σωτηρίου ἐποχῆς, ἐγδὼ δὲ τῆς Ἀλεξίου βασιλείας. Καὶ τοῦτο λοιπὸν ἐστίν, ὅπερ ἐλέγομεν ἀλλαχοῦ, ὅτι ἡμῖν (τοῖς κατὰ τινὰς τῶν ξένων σοφῶν ἀγροίοις Γραικυλλίοις) τοῖς κληρονόμοις τῆς τε πατρῴας γλώσσης καὶ τῶν ἄλλων προγονικῶν πλεονεκτημάτων φύσει προσήκει τὸ τοὺς ξένους χειραγωγεῖν ἐπὶ πάντα τὰ πάτρια, τὰς τε σφαλεράς αὐτῶν κρίσεις περὶ τῶν ἡμετέρων ἔμπης ἐπανορθοῦν, καὶ τὰ τῶν πραγόνων πιστῶς ἐρμηνεύειν συγγράμματα (β)· θαυμαστὸν δ' ὅσον, ὅτι καὶ ἀνὴρ Ἕλλην, καὶ μάλιστα τῶν ἐπὶ πολυμαθείᾳ διακεκριμένων, ὁ μακαρίτης Ἰάκωβος Ρίζος Ῥαγκαβῆς, ἀβασανίστως τε καὶ ἀνεκδοιάστως μετενήνοχεν αὐταῖς λέξεσιν ἐν τῷ καλλίστῳ αὐτοῦ συγγράμματι τὸ ἐπίσημον αὐτὸ πταῖσμα τοῦ Γερμανοῦ ἀρχαιολόγου (γ).

Ὅτι δὲ καὶ ἑτέρα ἐκδοσις τινῶν τῶν ἐγγράφων τούτων πεπόνηται ἐν Παρισίοις τῷ Ἐδουάρδῳ Lebarbier, μέλει ἄλλοτε τυγχάνοντι τῆς Ἀθήνης Γαλλικῆς Σχολῆς, τοῦτο ἑναγχος ἐπληροφορήθημεν ἐξ ἐπιστολῆς ὁμογενοῦς τινος τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ μητροπόλει τὰς σπουδὰς ποιουμένων, παμφυθείσης τῷ συντάκτῃ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκδιδομένης ἐφημερίδος *Εὐσέβεια*, καὶ ἀνωνύμως ἐν αὐτῇ δημοσιευθείσης (δ). Καὶ ἐγινώσκωμεν μὲν καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ προτέρου τὸν

προτεθέντα τῷ Lebarbier σκοπὸν, οὐ μόνον ὡς παρ' αὐτοῦ τούτου μαθόντες (γνωρίμως γὰρ ἐσχέκεν ἡμῖν ὁ ἀνὴρ ὅτε εἰς Πάτμον ἀφίκετο), ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν εἴρηκεν ὕστερον ὁ ὁμογενὴς τούτῳ καὶ συνόμιλος Βίκτωρ Guérin (ε), οὐ καὶ ἐν τοῖς Προλεγομένοις τοῦ Α'. Μέρους τοῦ μετὰ χειρὸς πονήματος ἐπεμνήσθημεν· ἀλλ' ὡς μὴ δυνηθέντες ἀνευρεῖν πούτην ἄλλως λίαν περιζήτητον γενομένην ἡμῖν ἐκδοσιν ταύτην, ἥ καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς τὴν Γαλλικὴν Σχολὴν τανῦν συγκροτοῦντας ἐλλογίμους ἄνδρας λανθάνουσά ἐστιν, οὐχ οἷοί τε ἐσμεν περὶ αὐτῆς κρίναι (ς). Τετόλμηται μέντοι γε ἡμῖν, οἷοναί προκαλουμένοις παρὰ τοῦ ἐν Παρισίοις ὁμογενοῦς σπουδαστοῦ, ἐξαιρεῖν ἀλλαχοῦ (ζ), ὡς ἐκ προανακρούσεως τοὺς ἐκδοισμοὺς ἡμῶν περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας τῆς τοῦ Lebarbier ἐκδόσεως, δι' ἄλλα τε

ἔτι ἐν τῷ τότε ἔργῳ. Ἀλλ' ἀπηντήσαμεν αὐτῷ εἰς τὰ καὶ ἑκάστα ἐν τῇ ἀρ. 43 τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος.

(ε) Description de l'île de Patmos etc. pag. 120.

(ς) Πῶς μὴ θαυμάσωμεν, ὅτι Γαλάται ἄνδρες, ἀβροὶ μὲν καὶ σπουδαῖοι τοὺς τρόπους, τῷ τῆς σοφίας δ' ἐπιστεμνονόμενοι ὀνόματι, οἷοι ὁ Lebarbier καὶ ὁ Guérin, καὶ τοι φιλοφρονησάτης τυχόντες ἐν τῇ Μονῇ δεξιώσεως, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πολλὴν τὴν νε νοερὰν καὶ τὴν ὕλαιαν ὠφέλειαν ἀπὸ τῶν τῆς μοναστηριακῆς βιβλιοθήκης πηγῶν ἀντλήσαντες, ἀλλ' ἔμοιws, ὥσαναί τὸ ἐπορευθὲν ἀμφοτέροις τῆς ξενίας πατήριον ἦν πόμα ληθαῖον, ἐπελάθοντο ἑκάτερος ἀνὰ ἓν γούν ἐκτυπὸν τῶν ἰδίων πονημάτων προσεναγκαῖν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς, οἷα δὴ μνήμης ἐμπύρευμα! Ἀλλ' οὐχὶ πάντων, ὡς ἔοικεν, αἱ καρδίαι ἐξ εὐγενοῦς διαφλέγονται αἰσθήματος, ὥσπερ ἡ τοῦ Τισσενδορφίου ἐκείνου (καὶ εἰρήσθω πρὸς τιμὴν ἅμα τε καὶ μνήμην αἰδίου τοῦ περικλεοῦς ἀνδρός). Οὗτος γάρ, εἰ καὶ δεσχήμερον μόνον ἐν τῇ Μονῇ διέτριψε περὶ φθίνοντα Ἰούνιον τοῦ 1859 ἔτους, ἀλλ' ὅν ἐδωρήσατο τῇ βιβλιοθήκῃ λόγου ἄξια βιβλία ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐκδόσεων, καὶ ἄλλα πάλιν ἐκ Λειψίας ἔπεμψεν· ἀλλὰ καὶ οἷοναί κορωνίδα ἐπιθεῖναι φιλοτιμούμενος, ὑπέμνησε τὸν φιλομουσώτατον Καίσαρα τῶν Ῥωσσιῶν Ἀλέξανδρον Β', μὴ ἐπιλησθῆναι καὶ τῆς Πατμιακῆς βιβλιοθήκης ἐν τῇ διανομῇ τῶν διὰ τὰς τῆς Εὐρώπης ἐπισήμους βιβλιοθήκας ἐκτυπωθέντων ἐν πανομοιότητι τριακοσίων μόνον ἐκτύπων τοῦ πάντων τῶν ἐν χειρογράφοις σωζομένων τευχῶν τῆς θείας Γραφῆς ἀρχαιοτάτου Συναϊτικοῦ κώδικος, ὃς πρὸ μικροῦ ἀπεθίσκαρίσθη (χάρις τοῖς αὐτῷ κηδομένοις τῶν προγονικῶν μνημείων Συναϊταῖς!) ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Πετροπόλεως. Ἡ δὲ πολυτελεστάτη καὶ θαυμάσια αὕτη ἐκδοσις πέρυσιν ἐν Λειψίᾳ συντελεσθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ σοφοῦ Τισσενδορφίου, θαπνάναις αὐτοκρατορικαῖς, καὶ μὴλίον ἐστὶν ὄντως ἀπαράμιλλον ἐν τῇ ἱερᾷ ἐπιστήμῃ. Καὶ τοῦτο δὲ οὐ παρασιωπητέον μοι, ὅτι οὐδ' ἤξιωσαν ὅπως ὁ Guérin ἐπιμνησθῆναι καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ συγγραφῇ τοῦ ἡμετέρου λογίου συμπαλίτου Σταύρου Πολυχρονοπούλου, ὃς ἦν ὁ χειραγωγῆσας αὐτόν ἀνὰ πάσας τὰς τοπογραφικὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου ἀναγομένων διδάξας, ἅπερ ἄλλως οὐκ ἂν ποτε οἷός τ' ἐγένετο οἰκοῦν αὐτὸς ἀνιχνεύσαι. Οὕτως ἄρα χαλεπώταρον καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς σοφοῖς τὸ «Γνωθῆτε αὐτόν».

(ζ) Ἐν Εὐσεβ. ἀρ. 43.

(α) Βλ. Κ. Κούμα Ἱστορ. Χρονολογ. σελ. 404. Ἐπιθεῖ δὲ καὶ τὰ τῷ ἀουδίμῳ Οἰκονόμῳ πλατύτερον περὶ τούτου ἱστορούμενα ἐν Βιβλ. Γ'. κεφ. ιε. τοῦ Περὶ τῶν Ο' Ἑρμηνευτῶν σοφωτάτου συντάγματος. Καὶ σημειῶσαι ὅτι ἐπειδὴ τὸ τῶν Βυζαντινῶν ἔτος ἤρχετο ἀπὸ τῆς α'. Σεπτεμβρίου, ὥσπερ δὴ καὶ ἡ Ἰνδικτιών, ἡ μεταφορὰ τοῦ τῆς δημιουργίας εἰς τὸ ἀντιστοιχοῦν σωτήριον ἔτος γίνεται οὕτως. Εἰ μὲν τὸ δοθέν τῆς δημιουργίας ἔτος φέρει μῆνα τῶν πρὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, ἀφαιρετέον ἀπ' αὐτοῦ τὸ 5508, ἐν ᾧ δηλαδὴ ἡ τοῦ Σωτῆρος τάσσεται γέννησις, ὥσπερ εἴρηται ἀνωτέρω· εἰ δὲ τῶν μετὰ τὸν Αὐγουστον, ἀφαιρετέον τὸ 5509· οἱ γὰρ τοῦ πρώτου μετὰ Χριστὸν ἔτους μῆνες Σεπτέμβριος, Ὀκτωβριος, Νοέμβριος καὶ Δεκέμβριος τῷ 5509 προσήκουσιν.

(β) Ἦδε τὴν Περὶ τῶν Μελεαντίων σκοπέλων ἡμετέραν Διατριβὴν ἐν Ν. Πανδώρα (Τόμ. Η'. Νοέμβρ. 1862. σελ. 370.)

(γ) Ἑλληνικ. Τόμ. Γ'. σελ. 377.

(δ) Ἀρ. 33. 1862. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ δὲ ταύτῃ, οὐκ οἷδ' ὅπως ὁ ἀνώνυμος Σταυράκιος [Ἀριστάρχης] παρηνέχθη εἰς προώρους κρίσεις περὶ τῆς ἡμετέρας Ἀναγραφῆς, λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον ἀπ' ὧν εἰρήκει ἐκ προαιμίων ὁ τῆς Εὐσεβείας ἐλλογίμος συντάκτης Ἰγνάτιος Ἀρχιδιάκονος, ἀγγέλλων διὰ τοῦ ἀρ. 26 τὰ περὶ τοῦ ἐκπονουμένου ἡμῖν

πολλά τὰ ἐκεῖ μὲν ἐπιπολαίως πως, ἐν τῷ Προλόγῳ δὲ τῷ δε περιληπτικώτερον εἰρημένα, καὶ διότι ὁ ἀνὴρ, ἅτε δὴ μὴ ὦν τρίβων τις περὶ τὰ παλαιογραφικά, καὶ τὴν ἑλληνίδα γλώσσαν μὴ πάνυ τι εἰδώς, οὐκ αὐτὸς ἀντέγραφεν, ἀλλὰ τῶν τῆς Μονῆς διακόνων τινάς, περὶ τὴν τῶν χειρογράφων βίβλων μόνον ἀνάγνωσιν ὁπωσοῦν ἡσκημένους, εἶχε τοὺς αὐτῷ ἀντιγράφοντας. Περὶ τούτων δὴ πάντων ἄλλις μοι λελέχθαι δοκῶ.

ΤΙ ΔΥΝΑΤΑΙ ΤΙΣ ΝΑ ΣΚΕΦΘΗ· ΕΝΩΠΙΟΝ ΣΙΝΙΚΟΥ ΑΓΓΕΙΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλλ. 326.)

Γ'. Ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀλιέως.

« Τὴν νύκτα ταύτην σφοδρῶς ἐπνευσεν ὁ ἄνεμος. Ἡ τρικυμία ἐπατάγησεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ εἶδον τὰ ὕδατα πάντα τοῦ Ἰάγκ-τσουκιάγκ, τοῦ κυανοῦ ποταμοῦ, πλήρη ἀφροῦ. Ἡ καρδιά μου καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐπαλλεν ἐκ φόβου, διότι ἐγνώριζον, ὦ πάτερ, ὅτι ἡ γιόγκα σου ἐπλεε κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Χάγκ-υοῦ.

« Τὴν πρωῒαν ταύτην, ὁπόταν ἐπανῆλθεν ὁ ἥλιος ὁ λαμβάνων τὸ φῶς αὐτοῦ ἐπισθεν τῶν βράχων τοῦ Νιπὸν, κατέβην εἰς τὴν παραλίαν, καὶ ἡ θάλασσα ἦτο γαληνιαία, καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο αἶθριος, καὶ εὔρον ἐπὶ τῆς ἀργυρᾶς ἄμμου κομψὸν μαργαρώδες ὀστρακον, καὶ κεχρωματισμένον διὰ τῶν χρωμάτων τῆς ἱριδος τοῦ θεοῦ τόξου.

« Τρί; ἔστρεψα ἰσχυρῶς τὸν βραχίονά μου εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἔθεσα ἔπειτα τὸ μαργαρώδες ὀστρακον εἰς τὸ οὖς μου, καὶ προσέσχον ὅπως ἀκούσω. Καὶ ἐκ τοῦ ὀστράκου ἐξῆλθε φωνὴ γλυκεῖα, ὡς ἡ τῶν πνευμάτων τῆς θαλάσσης, καὶ ἡ φωνὴ ἐκαίνη μοι εἶπεν· « Ἡ γιόγκα του εὗρέθη εἰς μεγάλον κίνδυνον. »

« Ἐστρεψα ἔπειτα ἐκ νέου ἰσχυρῶς τὸν βραχίονα εἰς τὸν ἀέρα, καὶ πάλιν ἤκουσα ὅ,τι ἔλεγε τὸ ὀστρακον· « Οἱ Ἰνδοκάλαμοι τοῦ ἱστίου του ἐθραύσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Τί ἰσχύει ἀσθενὴς γιόγκα ἐναντίον τῆς τρικυμίας; Τί ἰσχύει ἐναντίον τῶν βράχων τῆς παραλίας, ὅταν οἱ ἄνεμοι πνέωσιν ἀδέσμευτοι. »

« Ἐστρεψα καὶ τρίτον τὸν βραχίονά μου ἰσχυρῶς εἰς τὸν ἀέρα, καὶ τρίτην φορὰν ἤκουσα τὴν φωνὴν τὴν ἐξερχομένην ἐκ τοῦ μαργαρώδους ὀστράκου. Τὴν φορὰν ταύτην ἦτο ἀναμειγμένη μὲ στεναγμοὺς καὶ ἔλεγε· « Κλαῦσον, ὦ νεᾶνις, διότι ὁ πατήρ σου ἡσυχάζει πλησίον τῶν πνευμάτων τῆς θαλάσσης. » Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ κλαύσω ποσῶς. Θέλω ν' ἀποθάνω! »

Δ'. Τὸ μικρὸν ἄνθος.

« Παρὰ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης τοῦ Ἰούτ-Χάγκ ἀνθοῦσι μυριάδες ἀνθέων ποικιλοτέρων τῶν πτερύγων τῶν χρυσαλλίδων, μυριάδες ἀνθέων, ὧν τὰ μὲν τὴν πρωῒαν διανοίγουσι κατὰ τὰς πρώτας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, τὰ δὲ τὸ ἑσπέρας κατὰ τὰς πρώτας λάμψεις τῆς σελήνης, καὶ τὰ ὅποῖα ἡ σελήνη καὶ ὁ ἥλιος θεωροῦσι μετὰ τοῦ αὐτοῦ θαυμασμοῦ καὶ ἔρωτος.

« Ἦθελεν εἶπει τις, ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς λίμνης τὰ πλάττει κατ' ἀρέσκειαν, τόσον εἶναι ὡραῖα καὶ ἀξιοθέατα. Τὸ κάτοπτρον τοῦ κύματος, ἐν ᾧ παρατηροῦνται, ἀντανάκλῃ ἐν χαρᾷ ἐν τῷ διαφανεῖ αὐτοῦ κρυστάλλῳ τοὺς τόσω χαρίεντας καὶ ποικίλους κορμούς των, καὶ τὰ μικρὰ πτηνὰ ἔρχονται ὅπως τὰ θαυμάσωσι καὶ ψάλλουσιν αὐτοῖς ᾠσματα, ἱστάμενα ἐπὶ τῶν ἐγγύς θάμνων.

« Μεταξὺ τῶν ἐπιχαρίτων τούτων ἀνθέων, ὑπάρχει ἐν, τῶν ἄλλων μυροέντων ἀδελφῶν του χαριέστερον. Δὲν ἔχει τὰ χρώματα τὰ πλούσια τῶν πτερύγων τῶν χρυσαλλίδων. Εἶναι ἐκλευκον ὅλον, ὡς τὸ γάλα τῆς καμήλου· εἶναι ἐκλευκον, ὡς ἡ σινδὼν δι' ἧς καλύπτουσι τοὺς νεκρούς.

« Αὐτὸ λοιπὸν τοῦτο τὸ ἄνθος θέλω νὰ δρέψω, ὅπως ῥίψω ἐπὶ τῆς γῆς, ἥτις σκεπάζει τὸ μνήμα, ἐν ᾧ τὸ τέκνον μου ἐκοιμήθη· θέλω ν' ἀναπλεύσῃ τὸ γλυκὺ αὐτοῦ μῦρον καὶ νὰ ἴδῃ, μεταξὺ τῶν ὠχρῶν φύλλων τοῦ μικροῦ ἄνθους, τὴν ὠχρότητα τὴν ἐπικαθημένην ἐπὶ τοῦ μετώπου μητρὸς, ἧς ὁ θάνατος ἀνῆρπασε τὸ τέκνον. »

Ε'. Ὁ θάνατος τῆς περιστερᾶς.

« Ἐπιτήδειός τις πτηνοθήρας συνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τῶν βράχων, τῶν πλησίον τῶν Ἰούν-νάν καὶ ἔκλεισεν ἐντὸς ὡραίου χρυσοῦ κλωβίου. ὦ! πόσον ἦτο ὡραία ἡ περιστέρα τῶν ὀρέων μὲ τὸν κεχρωματισμένον ὡς ἡ ἱρις λαϊμόντης, μὲ τὰ πτερά της, τὸ μεταξῶδες, ὡς τὰ φύλλα ῥοδοταίου, ὅπερ πρὸ ὀλίγου διήνηθη.

« Κατὰ πᾶσαν πρωῒαν τῇ ἔφερον τὸ ὕδωρ τὸ δροσερώτερον καὶ καθαρώτερον τῶν πηγῶν τοῦ Ἰούν-νάν, καὶ ἐδίδον αὐτῇ νὰ δάκνη τοὺς σπόρους τοὺς λεπτοτέρους καὶ τοὺς κάλλιον ἐκλελεγμένους. Καὶ ὅτε τῇ ὠμίλουν προσήγγιζεν εἰς τὰς κίγλιδας τοῦ κλωβίου της ἵνα μὲ ἀκούσῃ, ὥστε ἐνόει τὰς λέξεις ἃς τῇ ἔλεγον.

« Ἐφαίνετο ὅλη περιχαρὴς, διότι τῇ ὠμίλουν περὶ τῶν πλουσιῶν φυλλάδων, τῶν χλοαζουσῶν ἐπὶ τῶν βράχων τοῦ Ἰούν-νάν. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς καθίσταντο ζωηρότεροι, καὶ ἔκρουε τὰς πτέρυγας, ὡς ἐν ἐξῆτει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς χλοεράς μοναξίας ἐνθα ἐγεννήθη, ἐνθα ἐλευθέρᾳ ἐπαιζεν ἐπὶ τῶν ἡνθισμένων κλάδων.